Број 239 У Новом Саду у среду 4. (17. новембра) 1909. Година XLIV.

„Застава“ издаје сваки дан два пута, а недељом понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Он бр 187.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Једна „случајност“.

(Прилог народном јединству)

Ми смо већ неколико пута нагласили, да јединство српског и хрватског народа, како га замишља самосталско хрватска коалиција, није ништа друго него један тактични маневар браће Прибићевића, који им је донео неколико мандата у Срему и пут остварењу Велике Хрватске према жељи Беча, нар чато после прогласа анексије српских земља Босне и Херцеговине Нашу противност „народном јединству“ звали су самосталци увек да искористе, проглашујући нас „српским франковцима“, иако се њихов рад у похрваћивању Срба ни у чем не разликује од Франкових и Акуртијевих подвига.

Карактеристично је и гласити, да су највећи заговаратељи слоге били они, који нису рођени у местима, где помешани живе Срби и Хрвати или они српски политичари, којима ласка и помисао да Срба и Хрвата има 10,000.000. Ови последњи политичари више су платонско-сентименталне природе него трезвени и реални људи. Све кад би нас било припут толико, шта нам све то вреди, кад Србе од Хрвата дели једна грозна провалија, која је дубоко усађена у срцима једних и других, а која се никада неће загладити. Та је провалија — народна мисао... Срби имају своју, Хрвати своју. То је један од највећих доказа, да ми и Хрвати нисмо један народ Један народ може да има само једну народну мисао. Где тога нема, узалудно је себе и друге обмањивати.

Ал' повратимо се на једну „случајност“, која је од пресудног значаја по српско-хрватско питање. Много се говори и пише о слози. Па лепо, где је та слога? У местима, где Срби и Хрвати живе помешани, води се и данас жестока борба Срба против Хрвата Споменућемо само три места из три разне земље: Глину, Дубровник и Сарајево. Дакле, Хрватску, Далмацију и Босну. Тамо је и данас борба у највећем јеку. У Глини су сви Хрвати — франковци, дакле, заклети непријатељи српскога народа, сем неколицине чиновника, који гласају по команди Зашто су сви глински Хрвати франковци? Желели би да нам на ово питање одговори Светозар Прибићевић. Док су глински Срби у већини присташе Прибићевићеви, бар формално док се они збише, доказујући да смо једно те исто, ето, у својој рођеној кући не могоше да ту теорију остваре. Не треба заборавити, да су и франковци део хрватскога народа И то врло јак. Та на последњим су изборима они добили неких 10.000 (од укупног броја целог становништва које има право гласа 42.000) гласова. Наравно да су ово све сами и чисти хрватски гласови Одбијте српске гласове, упоредите број франковачких гласача са свим осталим хрватским странкама, па ћете доћи до закључка, да више од трећине хрватског народа у Хрватској и Славонији припада франковцима Овде још не треба сметнути с ума и ове цифре, које смо изнели у овом листу под насловом „Расположење хрватског народа“, где смо чисто и бистро доказали, да деветдесетина хрватског народа осећа правашки. Да сутра умре стари Франк, без сумње би се сви они сјединили. Против кога? Та једино против нас Срба.

Сем овога истичемо, да је највише франковачких посланика продрло у Лици, где живе помешани Срби и Хрвати. Закључак је, мислимо, врло једноставан и математички тачан Идеја о слози и о народном јединству не само да није освојила терена у ширим масама, него, штавише, она има највише противника онде, где живе Срби и Хрвати помешани. Не верујете ли? Зађите по Глини, Госпићу, Удбини, па ћете се одмах уверити, да у тим местима траје и данас она ужасна и несретна борба између Срба и Хрвата. Она се наставља и данас можда жешће него пре 1903. г. и пре загребачких вандализама Тако је исто и у Пакрацу и у целој Банији. Тамо неће Хрвати ни да чују о слози ни о народном јединству.

II.

Сем Хрватске и Славоније најжешћа се борба између Срба и Хрвата водила у српском Дубровнику, где је Супило најпоганије вређао и денунцирао Србе у својој „Црвеној Хрватској“, у којој је до године 1897 сарађивао и плаћеник босанске владе Мехмед еф. Спахић (Пекмез) и Кађански. Борба је била врло оштра. Сада у времену „слоге“ та борба опет траје. И то, једнаком жестином. Јесте, казаће се, али то су — франковци. Ми одговарамо: То су Хрвати! Већина Срба у Дубровнику пристаје уз слогу, али огромна већина Хрвата у Дубровнику је и данас против слоге. Само је разлика, да су их пре 1903 године звали Хрватима, а данас их зову франковцима А у ствари, то су једни те исти. Колико су они јави у самој вароши доказује најбоље чињеница, да је њихов посланик Вуковић изабран против уједињених Срба и Хрвата... Шта ова појава значи? Нека нам одговори велики Прибац и они наивни српски посланици из Далмације, које натоцињаше Хрвати, да гласају за ону фамозну адресу, којом траже, да се народ у Босни изјасни, је ли за Велику Хрватску, као да он то већ хиљаду пута није одбио А против тога се морала оградити и „Српска Ријеч“ у свом уводном чланку од прошле недеље, што доказује, да је Прибац и Шандор већ побрао бостан.. Погазио је Шандор „начело“, да спасе себи ухљебије. Таки су самосталци сви и свуда

Повратимо се на Дубровник. Тамо међу сељацима није развијена народна свест. Они су године 1889 били сви Срби, данас је већина уз Хрвате. Српска интелигенција не сме да шири међу тим сељацима успавану српску свест у духу Фабрисова рада. Зашто не сме? — Због слоге и народног јединства И док они не сму да раде своју српску дужност, Хрвати агитују с владаним благословом све у шеснаест. Они агитују и стварају „Хрвате“ онде где их нема, где их није ни-

ПОДЛИСТАК.

МУЈО ЕФЕНДИЈА.

— Света Јовановић. —

Стојко пребаци пушку преко рамена, дугачак, оштар нож задјену за припашај и пође са своја два друга према ћутљивим планинама.

Вјетар снажније, помамније, поче дуваати, разбијајући маглу на све стране, кад сутоном прејеђоше планину и спустише се у сржено и голо поље.

Има већ неколико недеља, како се шкрбни спремају на тај кобни пут; ама им све некако није удешено, као што треба.

Кад минуше поред заптијанске карауле, Стојко лијепо осјети, како му се нешто око срца стеже и ухвати лака дрктавица. Несвјесно и потајно стрепи; боји се, биће какве подмукле преваре. Лукав је и препреден Мујо ефендија, шјеме му се омело!

— Чудан ви је то инсан, чудна му је и она натмурена и вјечито мрачаста кула, као врутак мрака и грђених зала — поче Стојко, грабећи уз пут. — Ма, вељу ви, не знате ви још Мују ефендију, сапрела га мука сиротиње раје! Да су га сви џе набети, штоно се каже, градили и вамо инсафузили, па јоне, млим, не би испо на више ћошкова. Ето, на моју душу не би! Само 'нако да речеш, да не би био већи алчак, па и би; јер ви тај ником не вјерује, ни Суљо субаши, ама баш ником. А 'вамо ти не мере ни једног јединог Соба да трпи, мрзи га ко шејтана, више него шејтана! Био тован владика, био вужарн чипчија, је л' нако само Срб, он га зове ђаурином. Пакосно се и заједљиво слади тијем надимком, у коме се крије нешто нечисто, погано и ниско, ниже од ајвана. „Суљо, Суљо, не вјеруј ђаурину, 'ваљ ље му његово! Ђаурин је Вла, а Вла је ајван без дина и имана. Удри ђаурина, крст му његов!“ — раздере се на Суљу субашу, кад ћевше емлуак и ваде четвртину, а 'вамо на њему цепти ћурак од пакости и злобе

— Причају стари, да је ко муфлиз дотрпанио у нашу касабу, Потљен се, веле, убирлучи с наким качацима и безаконицима, па на вјеру помлати толике Србове, све згодне и наредне зенђиле, а читлуке с робљем, кажу, узаптио себи — земља му кости изметала! „Не мере, вели, раја да има своју земљу и вамо своју очевину, него, каже, по кулану и кануну треба нама да чини измет“. О, сунце га џехенемско спржило! — врисну Стојко и зашкрипи зубима — као да ми, бедним, нијесмо од ове земље и вамо од меса и крви. Но, што ћу ви дуље натезат: ето, ни данас нема пусте праве и мусавета за 'вог чипчијског вукарнога такума. А како ће, побратиме си ми мој, а бити, кад су вијапћирасте аге и бегови притисли и ускојасили цијелу цијелцату земљу и сермију, па је онако, штоно ама рријеч, ко вјечно небо у сиромашну гњеву, муче и циједу потоњу снагу. Кажем ви, и ова је злауда земља прецмарила од њи'овије' јада и безакоња, а толи чемерни чипчија, на кога све подмукло режи!

Његова два сапутника, мрачни и погурени, скривени у дугим власнатим кабанима, гледају га зачуђено, готово преплашено. Чини им се, да и у сутону виде на његову опаљену и измучену лицу нешто ново, грку јаву истине, која му дркташе у гласу; истину, која се сад распрсну у својој голотињи, обнаружи све ужасе, сварепости и коволоштва, противу којих се буни и сама људска природа. Сваким уздахом рађаше се у џиновским грудима нејасна, магловита нада, која већ вјековима с њима заједно робује у мемљивој клијети људскога заборава и нискости. У њихова бунтовна бића разлила се жива вода вјечите слободе, и нешто постаје све јаче и веће, као неодољиви отпор робовању.

— Али ће се једном преврено робље дићи и страховито грмнути осветничким громом на црне силнике Кажем ви, љуто ће се вукарски такум осветити сваком Мују ефендији и арамији! — силно, очајно викну Стојко, као да е већ сада свети; али му у тренутку мућевито сијевну мисао о приступу, те се од ње грчевито стресе и укочено загледа у ноћ.

када било, где не сме да их има. А Срби? Гледају прекрштених руку. Не сму због — слоге и јединства. Наравно и овде ће нам се казати: Та, забога, то су — франковци! Ми и опет одговарамо: То су Хрвати и њихов рад и успех иде у рачун хрватском народу. Тога се успеха не одричу ни слогаши... Его због „слоге“ пропадају Срби у Дубровнику, због слоге траје тамо и данас жестока борба између Срба и Хрвата И то на огромну штету првих.

У Босни је Калај створио „Хрвате“ а признао их Прибац и Шандор Омчикус. И тамо је борба била врло жестока Спомињемо нарочито главнија места: Сарајево, Травник и Мостар. Мислите ли, да је и тамо где живе помешани Срби и „Хрвати“ продрла Прибчева наука? Мислите ли, да је и тамо сада слога? Ослободи Боже! И тамо траје и данас најжешћа борба. Интересантно је споменути, да у Босни међу онима, који се од најновијег датума називају „Хрватима“ нема ни једног т. зв. напредњака или лажног Србофила. Исту појаву, коју смо констатовали у Глини, Госпићу, Удбини, Дубровнику, Ср Карловцима итд. То исто видимо и у Сарајеву, Мостару и Травнику. Али зато се ни један хрватски лист није одрекао ових својих пристиша. Јер оно што они раде иде у корист целог хрватског народа. Дакле, и они тиме лобијају. Улоге су мајсторски подељене. Један мали део Хрвата непрестано говори о братској слози и о јединству, само зато, да покрије агитацију оног другог дела на ширењу „Хрватства“, где га никада није било. Ми кад ово констатујемо, нисмо противници хрватског народа. Али нећемо да допустимо, да се под том лажном формулом „слоге“, крње интереси српског народа. Нека Прибац мало боље проглода нокте, па ће се уверити, да га и сами Хрвати исмејавају.

Ено, ми смо упозорили на једну „случајност, која има велике важности за српско хрватско питање. Ми смо доказали, да где год живе помешани Срби и Хрвати да несретна братоубилачка борба и данас траје да неће никад престати. И то је један од оних бројних доказа, да Срби и Хрвати нису један народ да они то ни кад неће бити, макар загребачки примаш Прибац глодао прте до судњега дана!

△

Нови Сад, 4 новембра.

Политичка криза у Угарској. Јуче је одржан министарски савет угарске владе, који је са неким прекидима трајао 3 и по сата. Министри су већали о политичком положају, о појединостима решења кризе. Саветовање то није довршено.

О погодби чланова угарске владе са краљем пише „Нова Слободна Преса“: Плаћање у готовом, које угарска влада сматра врло важним питањем, није ни кад спречавало споразум између краља и угарске владе Краљ није противан, да угарска влада о томе питању води преговоре са аустријском владом Краљ није противан да даде ни оне војне уступке које је у своје време давао Стевану Тиси, али захтеви, који прелазе преко тога, на илазе већ на тешкоће. Краљ је у току расправљања плана Векерлове владе, како да се реши криза, непрестано тражио и тражи од ове јамчевине. Краљ хоће, да се осигура, да ће престати тај покрет, који непрестано тражи уступака, када даде оно што данас траже од њега Хоће да буде сигуран, да друга нова влада неће тражити поново каквих уступака. А јамчевину за то гледа у сједињењу уставне, Кошутове и пучке странке, а таку су јамчевину чланови владе и понудили краљу. Садање три коалиране странке да се сједине, а та нова странка да се обвеже да неће више тражити уступака. Краљ се крај свега тога не узда много у таку јамчевину (сједињење), јер је Кошутова странка јако ослабила после расцепа, те се не може знати, да ли ће садања влада моћи да ради с овим сабором. Врло је вероватно, да ће морати доћи до распуста сабора и до нових избора, а исход ових је врло неизвестан. Може лако да се догоди, да садања влада не добије на изборима већину, па да нова саборска већина дође са сасвим новим захтевима — те ће тада краљ узалуд давати уступке, које тражи ова влада. — Стога краљ у војничким питањима засада неће да даје никаквих уступака, неће да се обвеже ни на што, него ће се одлучити тек тада, када буде на реду измена одбранбеног закона и одобрење великих издатака на војску. Према томе, краљ тражи, да се влада обвеже,, да неће више ништа тражити од Беча; да се обвеже, да ће извршити све своје обвезе; најзад краљ тражи, да се сједини Кошутова, уставна и пучка странка. Војних пак уступака за сада не да Изгледа, да је влада на све то пристала, кад сада већа само још о „појединостима“

Из Турске.

— Дописе „Застави“. —

Цариград, 30. октобра

У штампи се много говори, да се у турском парламенту, што ће га сутра, 1. новембра отворити султан, образује једна умерено конзервативна странка, као опозиција младотурској странци „Јединство и Напредак“. У нову странку ступиће, веле, 70 народних посланика.

Из Басре јављају, да су се арапска племена у области Мунтефику побунила. Против њих је послато два батаљона турске војске.

Новине јављају, да ће ових дана бити обешени у Адани 37 Турака и један Јермонин, осуђени на смрт због учешћа у јерменским покољима 1. априла о. г.

Турски листови нападају престоничку полицију, што је у Цариграду за последњих шест месеци изгубљено 68 деце оба пола од 5—15 година. Сем двоје сва су изгубљена деца турска. Мисли се, да је крађу деце вршила извесна организација, не зна се још у којој сврси. Полиција се брани, да је већи део деце нађен, у што штампа не верује.

Услед искуства на последњим јерменским маневрима, да је црвени фес у турске пешадије врло згодна мета непријатељу, решено је, да се у место црвеног феса даде пешадији фес суре (драп) боје, као и боја нове турске униформе.

Овамо је стигло саопштење, да се у Јалти у Криму појавила колера. Руска влада објавила је званично постојање ове епидемије.

Јермени се све више исељавају у Америку, нарочито из области Карпута и Малатије. Турска влада је уповорена од стране јерменских посланика, да омогући Јерменима живот и зараду у отаџбини, да се не би морали исељавати.

Министарски савет решио је, да се установе два нова министарства: трговине и земљорадње. Израђен је већ и законски предлог о томе.

Срдан.

Нови Сад, 4. новембра.

Италија и Аустроугарска. У Италији се десио ово дана случај, коме се опет нешто слично десило пре извесног времена у Аустроугарској Аустро-угарски контреадмирал Рајман написао је био у листу „Нова Европа“ чланак, у којем је тражио појачање аустроугарске флоте, указивао на опасност, која монархији прети од Италије и ову напао. То је, наравно, талијанско јавно мнење јако било огорчило. — Сада је опет талијански ђенерал-лајтнант Асинари, талијанским војницима, када су им читане заповести, у своме говору напао Аустроугарску и подстицао талијанске војнике на будуће освајање оних покрајина монархије, у којима Талијани живе. Талијанска влада сменула је Асинарија од-

---

Облачна, влажна и тешка ноћ. Густа, непробојна помрчина с мрачастим и згусnутим облацима налегла и немилосно притисла касабу, да се прста пред оком видјети не може. Једва блиједа, скромачна мјесечева свјетлост што кад када раздере по неки маглени замућени пламен, покаже се за часак, па је опет нестане у једноставној мрежи облачине.

Права гробна, сјеркаста, сипљива магла нечујно шуми и нијемо лелуја поврх очађалих кровова, обавијајући све пода се у језивом јауку подивљала вјетра, што помамно затресе слабачким зградама и воћкама, тргајући и расипљући сухо, свенуло лишће. Час ненадно утоли, час опет боно зацмили кроз огољеле гране, као да плаче, јеца и виј тугу јадних сиротана. Са малих окна кашто засветлуцају бледуњава свјештила, па с пошљедњим зрачком суморно затрепте и изгубе се у црној јесењској ноћи.

— Само пажљиво и одважно! — трже се Стојко, кад се у караулуку пред њима указа велика, осамљена кула Мујо ефендије.

— Виђи проклетињу, како је страшна, небо се над њом преломило! — настави Стојко и показа руком на кулу. — Кад је год погледам, увијек ме прожме некаја зва цијелим тијелом, а вамо ми се крв око срца ледени од непојатне страве. Све ми се причиња да из ње нешто жалобитно шапће, нешто бо̑но, у вјечитој чежњи за осветом, издише... Причају видовити људи, е су то поздраво душе непослушне раје, коју је Мујо помлатио. А вим', по братиме си ми мој, и ја сам ви у њој чамио цијеле три чемерне године. Увачо бах ту и кости оставио, да ми некако око Петровије' поста неким невидовним удесом не испаде за руком, да умакнем у гору. А да ме питате; зашто и крошто? — Без ништа. Ама, кажем ви: бигаири хак! Не како те године бијаше отегла зима, ама она суха и оштра зима, кад вукара, што но има ријеч, више воду пије, него круха ије, па одо' Мујо, бива ко̑ своме аги, да му се замолим, ко̑ што се Бог и старији моле за мало жита, да нешто посијем и прерадим оно биједно робље. „Не дам ни зрна — нек цркне пашче!.... Не дегенеке и у мемлу од заклеп! — викну на гаваре, а пјена му лијепо трже на уста од љутине. Мени лијепо они инсафузи и цехенемска дирекциа оцијепише „он ики“, па гурнуше међ остале злосрећнике. Те зиме умрије ми чељаде, а помријеше ми и она весела ђеца, а све од глади. Зорли сам се туко, кад ми донијеше тај црни абер.

С великом пажњом и неописивом опрезношћу уђоше у авлију. Нигдје живота. Све пусто, суморно, тешко, као и сама језива ноћ.

— Да ли не спава? прошапта Стојко.

Затим се приближи лагано на прстима и надвири на окно. Не спава! Сједи на меким сећијама, па блесасто одбија густе димове из дугачког, јасминскога чибука, те изгледа, као да су се загасито плавичасти облаци кроз таван сурвали, баш они исти, што му се поврх куће подмукло повијају У мутним, покретљивим очима пуно је некаквих пруга и шарених кола, да те је страх погледати га. Спустио дебеле, накострijешене обрве, намрдио тмасто чело, испуњено поширим борама, да те бог милостиви сачува! Отпушти још неколико димова, онда повриже чубук крај себе, па поче нешто неразговјетно шаптати.

— Оно Влаше, Стојка, уцијенио сам са петнес' царскије' лира, па га јопе још нико не уби, а само пашче, свечева ми гроба, не стоји ни два мангара. Ама ће га јопе убити Мујо ефендија, па ма бутум сермију поарчио — цикну као ван себе и страшно затресе сиједом, шиљастом брадом од силне мржње, пакости и злобе.

— Пст!... чу се иза њега крупан Стојков глас.

Мујо ефендија преплашено се трже као иза тешког сна. Очи су му биле као лу ђачке, а уста су дрктала с грозничаве прве страве.

— Српске светиње сећеш да рушиш и мезарлуке поганиш, је л' ефенд'м?

Мујо ефендија се ухвати за слијепе очи, гдје је као чекић био страх и очајање; није ни чуо; мисли му се плеле и мијешале.

— Рају да тиранишеш, мучиш и уби-

мах са положаја, а талијанска званична и полузванична штампа осудила тај поступак његов. Независна талијанска штампа гуди друкчије и указује на Рајманов догађај. Бечка штампа вели, да се та два догађаја не дају сравнити. Рајман је написао чланак као умировљени часник, а Асинари у војној заповести изнео своје нападаје, као активни часник И док се званично тврди, да је и једна и друга ствар исправно изглађена, борба у штампи се води и даље. „Нова Слободна Преса“ истиче, како аустроугарско грађанство, мора јако да се напреже, да се снађе у једном савезу, у коме савезник, како изгледа, тако мало уверења показује према заједници интереса. У аустроугарском држављанству подржава се мишљење, да је састанак у Ракониџију, узевши у обзир још заобилазни пут руског цара, да не додирне аустроугарско земљиште, наперен против Аустроугарске Руска политика сваког дана све јасније показује неку осорност према Аустроугарској и баш у тим часима, Русија и Италија пригрљују се у тешњи савез. Савез Аустроугарске са Италијом показао је већ, да се монархија преварила, у пркос своје најбоље воље и жеље, да талијански народ увери о искрености и користи тог савеза. Аустроугарска је сматрала за срећу, да дође до тога, да се тај савез не сматра као дипломатско дело, већ као народна потреба, где не би била потреба сматрати говор Асинаријев, као израз мржње у талијанским народним круговима против Аустроугарске.

Значајно је, да овако баш пишу полузванични органи аустроугарског спољног министарства. Ово сведочи, да је, у пркос свима дипломатским напрезањима, одржање тројног савеза на врло лабавим ногама и да и мање важнији догађаји одмах бацају у највећу бригу мудре дипломате, за даљи опстанак овог савеза, који талијанско јавно мнење већ давно сматра за Италију само теретом и штетним.

Политички преглед.

Румуни и Апоњијева наредба. Услед познате наредбе угарског министра просвете Апоњија, да се у вишим разредима државних основних школа има и наука вере предавати и на мађарском језику, румунски црквени сабор донео је одлуку, да не може дозволити, да се ма с које стране ограничава оно узакоњено право, да румунска православна црква сама одређује на којем ће се језику предавати веронаука Изрекао је, да не пристаје, да се у вишим разредима државних основних школа румунској деци православне вере предаје наука вере и на мађарском језику, као што то министар Апоњи наређује у својој наредби. Уједно је сабор у тој одлуци својој позвао румунске православне свештенике, да не примају и не извршују никакве наредбе које не долазе од претпостављених црквених им власти. — Ту одлуку румунског црквеног сабора — како јавља званични лист — краљ је на предлог министра Апоњија уништио.

Стање у Грчкој. Судбоносне прилике у Грчкој никако да се отпочну пречишћавати. Грчки краљ, који је изгубио сваку вољу и одлучност, превија се сад амо сад тамо, само да одржи своју династију. Затражио је био, да се после заседања грчког сабора разреши војни савез. Кад је то у официрским круговима изазвало силно огорчење, повукао је опет тај свој захтев, те тиме умирио донекле чланове тог савеза Војни савез и надаље је још увек господар у земљи. Једно изасланство његово посетило је сва уредништва и затражило да листови о унутарњој кризи и приликама ништа не пишу. Наравно да је тај захтев постао заповест. — Како још јављају, ускоро ће се довршити истрага против побуњених официра маринских, који су ухапшени. Они међутим у затвору проводе сасвим угодан и безбрижан живот. Рођаци им сваког дана долазе и доносе разноврсне понуде и разноћавају их Још се не зна какав ће суд судити ухапшеницима, но превлађује мишљење, да ће им судити порота јер то желе оптуженици, и веле, да ће изнети такова открића, који ће њихову побуну изнети у по све новој светлости. И посред тих судбоносних прилика грчкој влади је пао у део и тај горак залогај, да тражи и нађе што пре зајма.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. новембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 потура. Уједно учтиво умољавамо наше поштоване претплатнике, којима крајем октобра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец новембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Корак ближе затварању српске учитељске школе у Пакрацу.

Јављају нам из Пакраца, да је влада наредила котарској области, да се одмах забрани похађање ђака учитељске школе на овдашњој опћој пучкој школи као досадањој вежбаоници. Ово је корак ближе затварању учитељске школе у Пакрацу, ако се што пре или не отвори вежбаоница у Пакрацу или се не пренесе учитељска школа на друго место. Меродавни ће учинити своје за времена и тако спречити затварање овог завода.

Грчке школе на Косову.

И под данашњом уставном ером у Турској Срби у Ст. Србији и Македонији, не осећају никаква бољитка, нити икакве равноправности и грађанске слободе, једном речи остају и на даље јадна, бесправна раја. И док ново стање у Турској доноси и Бугарима и Грцима плода и добити, дотле Србима оно остаде исто тако црно и злеудо, као и прошло Најновије вести јављају, да је изишла нова царска ирада, којом се дозвољава отварање грчке школе у Приштини на Косову, где нема ни једне грчке породице, већ само неколико дошљака цинцара. Занимљиво је, да је ово већ четврта грчка школа у косовској и призренској области, где је Грка врло мало, управо само цинцара.

др. Кук у фонографу.

Чим је др. Кук са свога северног пута стигао у Копенхаген, пристао је, да у један американски фонограф изговори предавање о своме путу на Северни Пол. Кук је пред фонографом говорио свега четири минута и за то добио од американског фонографског друштва 28 хиљада круна. Фонограф је на плочи дивно ухватио Куково предавање, те се сад помножаване плоче са Куковим предавањем распродају по свој Америци. Фонографско друштво вуче великих прихода продавањем тих плоча, које на све стране света гласно понављају Куково предавање о путу му на Северни Пол.

Пловидба Нови Сад — Вуковар.

Како се дознаје постигнут је између кр. држ. железничког и првог ц. кр. паробродарског друштва споразум гледе локалне пловидбе Нови Сад — Вуковар. По том споразуму, почевши од 1. (14) новембра о. г. до даље одредбе недељно пловиће лађа овако: једна лађа крене се из Вуковара у Нови Сад изјутра у 4 сата, а друга лађа по подне у два сата.

Олуј на острву Јамајци.

На Јамајци је прошле недеље беснео силан олуј, који је изазвао јаке поплаве. Промет је у земљи, као и са суседним острвима немогућ Подморска брзојавна веза са Јамајском прекинута Некоји су бродови хтели, да дођу у дотицај са острвом помоћу брзојава без жица, али им то није пошло за руком. Одаслано је више пароброда, да изиде, шта се са острвом догодило.

Српско академско друштво „Шумадија“ у Прагу

изабрала је на главној скупштини, која се одржавала 10. (23.) октобра, овај одбор: Никола Шкеровић, cand. phil., председник; Теодор Новаковић cand. iur., потпредседник; Ђуро Остојић, stud med., I. тајник; Обрад Кнежевић, cand. iur., II. тајник; Душан Грубишић, stud. med, благајник; Љубомир Јанковић, stud. ing. mech., књижничар; Лазар Поповицки, stud. ing, и Тино Патијера, stud. med, одборници Ревизиони одбор: Никола Мрвош, cand. med, Јаков Зарубица, cand. med.; Михајло Дракулић, cand. ing.

Утопљен поштански брод.

Из Сингапореа јављају, да се енглески пароброд „Onda“ сударио са поштанским бродом „Lazaine“. Поштански брод је за два минута потонуо. Пароброд „Onda“ је избавио шездесет и једну особу, затим се вратио у Сингапоре. Удавило се у мору седам европских часника, капетан поштанског брода са пет часника му, и осамдесет и један урођеник. Међу утопљеницима је и двоје из Угарске, Беницки са женом му

Циганска суревњивост.

У опћини Палкоњи код Ђиређхазе убио је отац сина — из суревњивости. Циган примаш Карло Балог доведе свога сина у крчму, напоји га ракијом, да је момче једва стајало на ногама, а затим га одведе кући и секиром убије. Када су нечовечног оца жандарми ухапсили, исказао је пред овима, да је свога сина зато убио, што се бојао, да ће му син бити бољи примаш од њега. Сујетни и суревњиви цига је стрпан у затвор и сада очекује казну, што је убио свог рођеног сина.

Српско академско друштво „Змај“.

Српско академско друштво „Змај“ у Инсбруку на својој првој изванредној скупштини од 21 X 1909. изабрало је овај управни и ревизиони одбор: Председник: Стева Петровић stud. med. Тајник: Бранко Косановић stud. med. Благајник и књижничар: Вукоман Б. Бошковић stud. pharm Ревизиони одбор: Никола Милин cand. iur. Стеван Симуновић cand. med.

Ученик ранио учитеља.

Учитељ мачевања Јулије Шел у Клужу учио је мачевању апотекара Белуша Закарија. У вежби одједном јаукну Шел, ухвати се рукама за ногу, и рече: Сад ми је крај! Присутан је био др. Оријент, који, кад је свукао рањеног Шела, виде тек, колика је рана велика. Лечник је опрао и повезао рану. Шиљасти мач, којим је Шел рањен, је зарђан и зупкаст од силних удараца у мачевању. Тим мачем је пресечена Шелу главна жила и због тога ће Шелу одсећи ногу.

јаш, а нејач јој тамо уцјењујеш и циједи потоњу кап крви, је л' Мујо? И не би је и земља већ проплакала над твојијем невиђеним нискостима, безакоњима и адским недјелима!

Мујо се тужно насмија, усне су му дрктале и пропуштале неко нечујно режење.

И за трен ока Стојко истрже нож иза пояса, махну једном, па другом. Крв шикну у дебелим млазовима из обезглављеног трупа Мује ефендије.

— Убисмо једног крвника и силника за стотину душу у замјену — окрену се Стојко друговима и убриса нож, на коме се пушила врела крв. — Спасосмо толико вамилија од вукарлука, па ако 'ш и од пропасти и смрти, кад бидне. За један живот — стотину живота, спасених из чељусти ропскога ига и окова. Оно, бива, ако узмемо нако по 'ванђељу, и то је грijех, пријеступ. Ама, шта ту 'ванђеље: чојек је чојек и... неисе.

*

Негдје из даљине уједначено хуји сажан, потмуо тутањ бијесна вјетра, као уздисаји уцвијељеног робља, разлијежући се по тешкој, леденој ноћи. Хуји тутањ јаче и помамније прорећујући узбуђену маглу, кроз коју са шапатом горске слободе промицаху осветом задовољне тврда планинска деца

Пљевље, 1909.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић.**

Књижевни оглас.

Изишла је из штампе књига Павла Поповића, професора универзитета београдског „Преглед Српске књижевности“ Књига обухвата стару, народну и дубровачку књижевност; на крају су побележена сва издања дела, и расправе које о делима говоре, и дат је регистар. Књига је препоручена од главног просветног савета за уџбеник приватног издања за средње школе. Износи 32 табака обичне осмине. Цена јој је 4 динара Поруџбине се могу чинити преко Администрације Српског Књижевног Гласника (Београд, Скопљанска ул. 9)

Трговина.

Нови Сад, 4. новембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 27 к 60 до 27 к 80 п
Пшеница нова 26 к 50 п до — к — п.
Пшеница средња 26 к 20 п до 26 к 30 п.
Пшеница лакша 26 к — п до — к — п
Наполица нова — к — п до — к. — п
Јечам нови 13 к — п до 13 к 20 п.
Зоб нова 14 к — п до — к — п.
Кукуруз у зрну нов 10 к 40 п до — к — п
Кукуруз у клипу нов 8 к — п до 8 к 40 п
Маст 170 к — п до 172 к — п
Сланина 165 к — п до 170 к — п
Сланина паљена 170 к — п до — к — п
Пасуљ 22 к — п до 24 к — п

(све од 100 кила)

Свињи угојени тешки 102 до 106 п.
Свињи средњи 100 до 104 п.
Свињи лаки . . 94 до 96 п.

(кила)

Теоци 100—106 по кили
Овци пар 34—36 — кр. пар
Јагњци ——— по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

3. октобра било је . . . . . 0·94
4. октобра било је . . . . . 0·90

*

БУДИМПЕШТА, 16. новембра 1909. г. — Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је продато у готовој роби:

Пшеница:

Потиска 300 мтц. 80 по 30 10.
Банатска 1190 мтц. 78·8 по 29 30.
(Све се цене разумевају за 3 месеца).
Раж 200 мтц. по 19 60.

Закључци

Пшеница за април 1910. . . .	„	14 10—14 11
Пшеница за мај 1910	К	13 95—13 96
Пшеница за октобар 1910 . .	„	11 77—11·78
Раж за април 1910.	„	10·19—10 20
Кукуруз за мај 1910.	„	6·71—6·72

Све се цене разумевају за 100 кила робе у круновој вредности.

КОСТОБОЉА И РЕМАТИЗАМ

севотина у зглавцима, пробади, болови у крстима и кукновима болови ногу, коленима и мишићима, узетости излечићете најједноставније и најбрже ас **„Ертењијевом Галтерија машћу“**. Хиљадама захвалница потврђују да нема бољег средства. Сваки, који је једаред опробао, препоручује га даље. Једна туба **1 К. 60 пот** 3 тубе франко за **5 К.** поузећем дроз **Apostel-Apotheke, in Budapest,** Josefsring 64. Depot 93. 1526 2—5

Целокупне медицине

Др. Душан Петровић

вратио се са бечке клинике и отпочео је приватну праксу

у Руми

Главна улица бр. 81 у кући пок. др. Ериста

1616 3—3

Подпуно способан **детаљлиста**

може одмах наступити место

у шпецерајској радњи

Ж. ЈЕФРЕМОВИЋ

ПАНЧЕВО

Повуде са ознаком плате ваља навести.

1600 3 3

Српско Трговачко Друштво у Руми

одликовано на П. земаљској пчеларској изложби у Руми 1909

извозници

МЕДА

на велико и на мало, разашиље на 5 клг довама, гарантовано чистог овогодишњег врзаног

меда

по К 5·50 уз поштанско поузеће. Трговцима и препродавцима посебне цене 1607. 2 -12

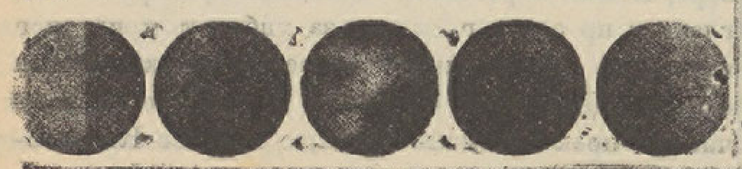

CHAMPAGNER

TÖRLEY

1353 3 10

Ад. бр. К. 946/656. из 1909

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на 5 упражњених места у стипендијској закладе Петра Божића и то на два места са стипендијом од 800 К и на три места са стипендијом од 600 К годишњих.

На ту стипендију могу конкурисати Срби источно православне вере, припадници епархије темишварске који се уче на којој гимназији, академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имаовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбе ваља поднети овој конзисторији до 1. (14) децембра о. г.

Из седнице епархијске конзисторије, држане у Темишвару 20. окт. (2. новембра) 1909. г.

1621 1—3 **Председништво.**

Јављам свима и свакоме, да ће се одржати судска продаја

штампарије

ВЛАДИМИРА П. БАИЋА

на јавној дражби 3. децембра о. г. п. р. у Сомбору. — Оригинална је цена била 20 000 К. — Иста је нова снабдевена са српским, мађарским и немачким словима најмодерније системе, а налази се на најлепшем месту у Сомбору.

1620 1-3 **Јоца Ђ. Бркић**

Деликатесна и шпецерајска радња

Тоше Ерцегана

У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ

потребује истој струци вичног

ПОМОЋНИКА.

Ступање одмах. 1589 5—5

Bettnässen

Befreiung **garantiert** sofort. Auskunft kostenlos. Alter und Geschlecht angeben! Glänzende Dankschreiben. Ärztlich empfohlen.

Institut „SANITAS“
VELBURG P 305. Bayern.

1401 13 60

У Руми (у Срему) продаје се из слободне руке

Кућа са зградама,

која лежи у главној улици, а згодна је за сваковрсну трговину и носи сада 3300 К. најамнине.

А продаје се и

један обор са зградама

(2 куће магазиц, 2 котобање. амбар и штала са шуаом),

који је згодан за трговину с храном и храњење свиња. Купци нека се обрате на администрацију „Заставе“ и „Радикала“ 1613 2 3

Штампарија и књиговезница

Луке Топаловића

у Митровици

потребује 1 доброг **слагара** табеларног (за табеле) и 1 **књиговесца.**

Ступање одмах 1951 3—3

ПУШИТЕ И ЗАХТЕВАЈТЕ

најбољи и најздравији цигар папир

REDLY.

Добија се у свима трафикама и трговинама.

1604 2-100

Изволите се

са једним пазаром уверити

да у мојој мушкој и женској по модној трговини сва роба се са врло **јефтиним и утврђеним ценама продаје.**

Особито обраћам пажњу намушке и женске **кожне ципеле из творнице Кобрак,** које ће се са 30% испод цене продавати.

С особитим поштовањем

С. КОВАЧ код „РОДЕ“

у Новом Саду, у Кошутовој ул. бр. 25.

Телефон бр. 255. 1049 25 100

Згодитак од 100.000 круна.

Пао је на лоз, који је из моје радње продат

ПРУЖИ РУКУ СРЕЋИ КОЈА ТЕ ТРАЖИ!!!

Краљ мађ привил. класна лутрија, која је по плану своме најпробитачнија од свију постојећих иностраних лутрија, пружа играчима прилику да са мало новца дођу до **великог богатства** У овој лутрији има 110 000 лозова од којих се 55.000 лозова извлаче са добитцима, значи да сваки други лоз мора добити.

Свега има на исплату:

14 милијуна 459 хиљада круна.

ВУЧЕЊЕ ПРВЕ КЛАСЕ ЈЕ 18. и 20. НОВЕМБРА О. Г.

Цена оригиналној срећки јесте:

1/1 лов круна 12	1/2 лов круна 6	1/4 лов круна 3	1/8 лов круна 1·50

Новац је најлакше слати поштанском упутницом. Поруџбине се извршују брзо и тачно

С поштовањем

ЈОСИФ Д. ФАРХИ

гл. колектор краљ мађ. кл. лутрије

БУДИИМПЕШТА, Vesselényi utcza 35 szám.

1495 9-20

Пао је на лоз, који је из моје радње продат

Згодитак од 100.000 круна.

Слова штампарије драससковара Милетића у Новом Саду.